

Motion till riksdagen 2009/10:So568

av **Annika Carlsson (c)**

Merkostnadsersättning för glutenallergiker

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att undersöka möjligheterna att införa ett ersättningssystem för merkostnader för glutenfri kost till glutenallergiker.

Motivering

Diagnosen celiaki, glutenintolerans, medför att man inte tål proteinet gluten som finns i de fyra sädeslagen vete, råg, korn och havre. Behandlingen är att äta glutenfria ersättningsprodukter och övrig mat som är fria från detta protein. Sjukdomen är livslång och kan inte botas. Glutenfria ersättningsprodukter finns att tillgå men dessa är dyra och ibland svåra att få tag på. Utbudet varierar beroende på livsmedelskedja och ort. Apoteket har ett begränsat sortiment av glutenfria ersättningsprodukter som man beställer med en leveranstid på cirka en vecka. Det är också av stor vikt att kosten blir så näringsrik som möjligt för att kompensera det näringsbortfall som inträder vid glutenfri kost. Således lagar man mycket mat från grunden, och man måste vara observant på att inte bara hålla en glutenfri kost, utan också en näringsriktigt sammansatt kost för att minimera andra näringsbrister.

Att vara glutenintolerant får också sociala och ekonomiska konsekvenser. Som glutenintolerant måste fråga om vad rätten innehåller, om det finns glutenfritt bröd eller glutenfri kaka. Vid vissa tillfällen finns ingen mat alls att tillgå. Glutenfria ersättningsprodukter är dyrare än vanliga spannmålsbaserade livsmedel. En glutenfri mjölmix är exempelvis sex gånger dyrare än vetemjöl och den glutenfria spagettin är fyra gånger dyrare än vanlig spagetti.

Barn upp till 16 år kan få ett begränsat bassortiment av glutenfria specialprodukter på apotek. Livsmedelsanvisningen fungerar och kostar ungefär som när man får ett recept för vanlig medicin. Förskrivningen av specialprodukter

Fel! Okänt namn på

ska ske av läkare med speciell behörighet. I praktiken sker det ofta i samråd mellan dietist och patient. Vid 16 års ålder upphör livsmedelsanvisningen och bostadsorten blir avgörande för om ekonomiskt stöd utgår:

- ? I vissa landsting utgår ett kontantbidrag till glutenfria ersättningsprodukter som dock inte täcker hela merkostnaden.
- ? I vissa landsting kan vuxna glutenintoleranta erhålla glutenfria ersättningsprodukter till ett visst belopp eller till ett rabatterat pris. Reglerna är mångskiftande och ibland är stödet i praktiken ingen förmån.
- ? I många landsting utgår inget ekonomiskt stöd alls.

Systemet med livsmedelsanvisning och möjligheten att handla glutenfria ersättningsprodukter ur Apotekets sortiment medför en dyr och tidsödande hantering. Läkare och dietister lägger ner stort administrativt arbete på att förskriva glutenfria ersättningsprodukter, tid som istället kan läggas på mer patientkontakt. Vidare måste sedan apoteket lagerhålla, eller beställa hem dessa produkter, packa dem och registrera uttaget på patienten. Denna hantering är fysiskt tung för Apotekets personal, kräver mycket transport av varor till apotek från olika lager och är skrymmande. För de personer med glutenintolerans som bor på landsbygd eller glesbygd resulterar dagens system i dels resor till sjukhus, dels resor till apotek. Ibland måste man återkomma vid ett senare tillfälle för att hämta produkter som måste beställas. Om Apotekets hantering av glutenfria livsmedel flyttas till livsmedelshandeln blir kostnaderna för hanteringen 0 kronor för staten.

Det nuvarande systemet är otidsenligt. Det varierar stort mellan åldersgrupper och mellan bostadsorter. Dessutom hämmar det individens valmöjligheter, effektiv priskonkurrens och produktutveckling. De produkter som finns på livsmedelsanvisning konkurrerar ut andra produkter som säljs i dagligvaruhandeln trots att dessa kan vara både billigare och bättre. Läkare, dietister och apotek tvingas till onödig hantering, och transporter och resor blir många och långa.

Det förmånssystem som Grönwall föreslår i sin utredning, Speciallivsmedel till barn och vuxna, är rättvist, enkelt och tydligt. Om förslaget genomförs kommer bostadsort och ålder inte längre att spela någon roll för om man ska få ekonomiskt stöd eller inte. Patienten föreslås få kontantbidrag till inköp av speciallivsmedel istället för att tillhandahålla glutenfria ersättningsprodukter till ett reducerat pris.

Om förslaget genomförs får livsmedelsbutiken en större marknad för glutenfria produkter. Det innebär ökad konkurrens mellan producenterna. Tillgängligheten på speciallivsmedel blir avsevärt bättre för konsumenten som idag ofta får åka runt till flera apotek eller affärer för att hitta en speciell produkt. Den kostnad som också finns idag är Apotekets kostnader för att administrera det glutenfria sortimentet, vilket Apoteket själv uttrycker är mycket dyrare än om livsmedelshandeln själv skulle hantera produkterna. Apoteket uppger att det i hanteringen ingår att identifiera förskrivaren, orderbereda förskrivningen, plocka, packa och skicka produkterna. Att produkterna kan distribueras via affärernas etablerade distributionsnät medför självklart positiva effekter på miljön. Förslaget innebär också att läkare och dietister inte

Fel! Okänt namn på

längre behöver ägna stor tid åt förskrivning av speciallivsmedel. Resurser frigörs och de kan använda sin tid åt andra patienter.

Enligt konsumentverkets uträkningar (2008) uppgår merkostnaden för den som är glutenintolerant till 4 150 kr per år om du är man, 3 480 kr per år om du är kvinna samt 2 550 kr per år om du är barn upp till 16 år. Ofta är det fler än en i en familj som måste ha specialkost. I Norge finns ett system med en grundersättning vid diagnos. I Danmark får den som har kronisk sjukdom söka stöd för de merutgifter som sjukdomen orsakar. I Finland får alla vuxna en lägre ersättning och barn en högre ersättning för merkostnaden. Även Sverige bör införa ett ersättningssystem för merkostnader av glutenfri kost till glutenallergiker i enlighet med motionen. Detta bör ges regeringen till känna.

Stockholm den 30 september 2009

Annika Carlsson (c)